

Plan van aanpak voor categorie D

Grijskoppurperkoet, Sneekermeer, Friesland, 21 september 2019 (Enno B Ebels)

12 juli 2025

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Indeling van de Nederlandse avifaunistische lijst met categorieën	3
3	Proces om te komen tot plaatsing in categorie D	4
3.1	Uitgangspunten en werkwijze	4
3.2	Disclaimer	5
3.3	Rol van escape-risico	6
3.4	Ship-assisted vagrancy	7
3.5	Hybriden	7
3.6	Soortenlijst	7
3.7	Te onderzoeken voor mogelijke wisseling van 'Niet-aanvaard (op status)' naar D	7
3.8	Te onderzoeken voor mogelijke wisseling van 'Aanvaard' naar D	8
3.9	Niet nader te onderzoeken (categorie E)	9
3.10	Beslisboom plaatsing soorten in categorieën	10
4	Actualisaties	13
	Verwijzingen	13
	Noot over taxonomie en naamgeving	14
	Colofon	14

1 Inleiding

In september 2024 heeft de CDNA het besluit openbaar gemaakt dat de commissie gaat werken met een gewijzigde indeling van categorieën. De potentieel meest ingrijpende verandering is de invoering van categorie D, waarin soorten (kunnen) worden geplaatst die mogelijk op eigen kracht Nederland kunnen bereiken maar waar (op dit moment) te veel twijfel bestaat of exemplaren die zijn vastgesteld daadwerkelijk van wilde oorsprong zijn en op eigen kracht hier zijn gekomen. Zie www.dutchavifauna.nl/news/1955/invoering_categorieen_op_de_nederlandse lijst voor toelichting op het categoriesysteem. Voor categorie D zijn de volgende toelichtingen van belang (letterlijk citaat):

Categorie D soorten: Bij invoering een lege categorie, waarbij soorten met terugwerkende kracht in D geplaatst kunnen worden (vanuit zowel categorie A als E). Deze categorie wordt terughoudend gebruikt, en enkel voor soorten waarvoor er gereede twijfel is of een vogelsoort de vagrancy potential heeft om zelfstandig en in wilde staat in Nederland te komen, maar waarbij evenzeer wordt betwijfeld of plaatsing in categorie E terecht is. Na toevoeging van een soort aan categorie D moet deze categorisering minstens elke 5 jaar worden geëvalueerd door de CDNA. Een soort kan niet zowel in categorie A als categorie D ingedeeld worden. Indien een geval van een soort uit categorie D aanvaard wordt voor categorie A, dan moeten alle voorgaande en toekomstige gevallen worden toebedeeld aan categorie A of E. Effectief wordt hier dan voor deze categorie het AERC-systeem gebruikt zoals toegepast in het Verenigd Koninkrijk.*

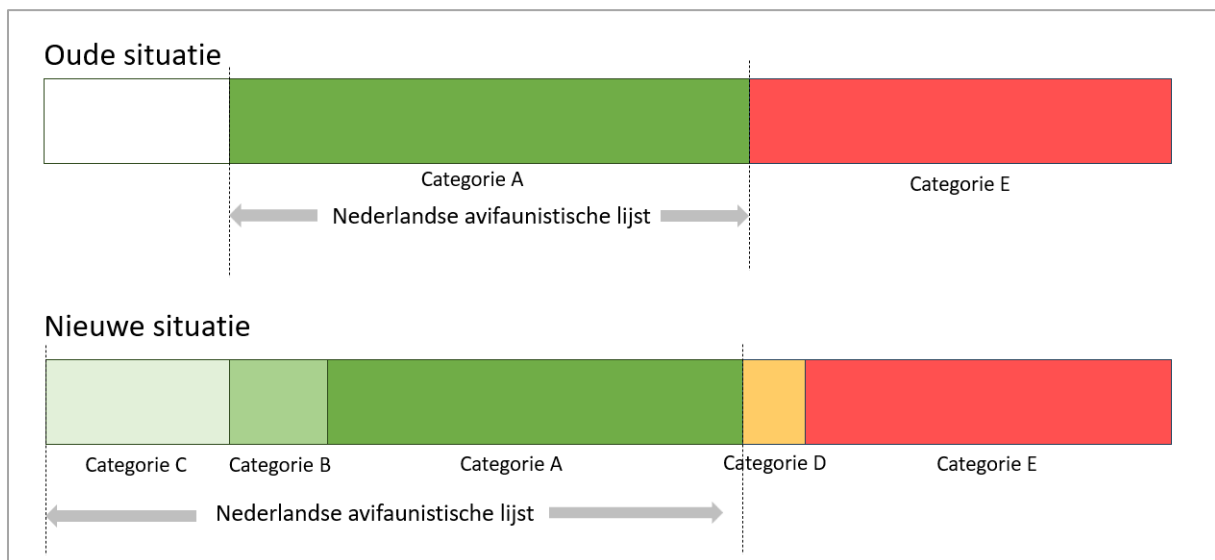
*Categorie D wordt vaak beschouwd als een makkelijke uitweg bij lastige statusbesluiten. De CDNA wil voorkomen dat deze categorie wordt gevuld door soorten waarbij de besluiten lastig zijn, maar niet onmogelijk. Indien er aanleiding is om aan te nemen dat een soort in staat is om zelfstandig in wilde staat in Nederland te komen (categorie A), kan de soort dus niet in categorie D geplaatst worden. Een soort waarvoor dit momenteel duidelijk geldt is Ross' Gans *Anser rossii*, en dus dienen alle gevallen van Ross' Gans in categorie A of E te worden geplaatst. Voor sommige soorten is er gereede twijfel of gevallen betrekking hebben op wilde individuen of escapes. In recente jaren heeft de CDNA geregeld besluiten genomen over dergelijke soorten. Te denken valt aan soorten die momenteel vanwege een gebrek aan een patroon dat een wilde origine indiceert, zoals Sporenkievit *Vanellus spinosus*, Geelsnavelwouw *Milvus aegyptius*, en Schildraaf *Corvus albus*. Door elke vijf jaar te evalueren of herindeling mogelijk is verlagen we de kans dat categorie D een langdurige ijskastcategorie wordt, en zorgen we er ook voor dat er aandacht blijft voor waarnemingen van categorie D soorten. Als laatste is het ook mogelijk dat soorten die momenteel in categorie A geplaatst zijn, vanwege voortschrijdend inzicht in categorie D geplaatst kunnen worden. Dergelijke besluiten zullen altijd onderbouwd met argumenten worden gepubliceerd.*

* In de toelichting wordt gesproken over 'soorten' maar het is beter om over 'taxa' te spreken, omdat bij sommige soorten de 'vagrancy potential' en/of het voorkomen in gevangenschap per ondersoort aanzienlijk kan verschillen. Omdat 'soorten' de hoofdmoot van de besproken taxa vormen, is dit begrip verder in de notitie gehanteerd.

2 Indeling van de Nederlandse avifaunistische lijst met categorieën

Het nieuwe systeem dat in 2024 is aangekondigd bestaat uit vijf categorieën (voorheen waren er twee groepen; zie schema hieronder). In categorie B (gevallen voor 1950) en categorie A (gevallen vanaf 1950) komen soorten met gevallen waarvan het aannemelijk wordt geacht dat ze van een wilde herkomst zijn en op eigen kracht Nederland hebben bereikt. Hieronder vallen ook broedsoorten die in Nederland zijn geherintroduceerd of waarvan de oorspronkelijke populatie in Nederland of omliggende landen door menselijk handelen is aangevuld, zoals Oehoe *Bubo bubo* en Raaf *Corvus corax*, mits deze

populaties al geruime tijd zelfstandig en levensvatbaar zijn; wat de relevantie of invulling van 'omringend' is kan per soort verschillen. Categorie C omvat soorten van oorspronkelijk niet-wilde herkomst die in Nederland broeden (of hebben gebroed) met een stabiele ('self-sustaining') populatie ('ingeburgerd'); zie Lensink et al (2013) en verwijzingen daarin. Categorie E bevat alle overige soorten die in Nederland zijn vastgesteld (escapes). Een soort waarvan de determinatie is aanvaard maar waarbij het geval niet voldoet (of de gevallen niet voldoen) aan de basiseisen voor aanvaardbaarheid (zoals maand/jaar, provincie en/of ontbreken van dubieuze omstandigheden) wordt niet in een categorie geplaatst; zulke gevallen zijn wel met de reden(en) voor afwijzing terug te vinden in de CDNA-jaarverslagen.

Grafische weergave van de oude en nieuwe indeling de Nederlandse avifaunistische lijst met categorieën

Categorie C werd altijd al bijgehouden in de Nederlandse namenlijst op de website van Dutch Birding op basis van *Avifauna van Nederland 1* (1999, 2001; p 368-372) maar was verder niet zichtbaar en niet formeel opgenomen in de soortenlijst op Dutch Avifauna. In de weergegeven nieuwe situatie wordt dit geformaliseerd. In *Avifauna van Nederland 1* (1999, 2001; p 17-19) werd ook aandacht besteed aan Categorie D. Reeds in 1980, in de eerste Nederlandse lijst die werd gepubliceerd in Dutch Birding werden soorten in categorie A, B, C, D1, D2 of D3 ondergebracht (Dutch Birding 2: 41-47, 82-105, 1980). Medio jaren 1980 werd overgestapt op de indeling met alleen 'aanvaard' of 'niet-aanvaard (op status)' en c 40 jaar later maakt categorie D dus weer een comeback, aansluitend bij de inmiddels in veel Europese landen gehanteerde indeling.

3 Proces om te komen tot plaatsing in categorie D

3.1 Uitgangspunten en werkwijze

De CDNA wil op transparante en terughoudende wijze omgaan met het plaatsen van soorten (taxa) in categorie D. Transparant omdat het een operatie is die veel vogelaars bezighoudt. Zo heeft de plaatsing in categorie A of categorie D invloed op (de perceptie van) het voorkomenspatroon en mogelijk de beschermingsstatus van bepaalde soorten. Het is vanuit dat oogpunt belangrijk om deze beslissingen zorgvuldig te nemen. Terughoudend omdat ook in het verleden commissieleden zorgvuldige afwegingen hebben gemaakt of een soort op de Nederlandse lijst ('aanvaard') thuishoort of niet ('niet-aanvaard (op status)'). Het is niet de ambitie van de CDNA om alle beslissingen van vorige commissieleden opnieuw ter discussie te stellen. Wel willen we met het instellen van categorie D de status van soorten waarover in het verleden regelmatig discussie was heroverwogen en op een meer gedifferentieerde manier indelen. In de lijsten hieronder is aangegeven voor welke soorten die ruimte voor heroverweging geldt

(van E naar D? of van A naar D?) en is voor de volledigheid ook een lijst opgenomen van een aantal soorten in categorie E die met de huidige kennis te ver van mogelijke plaatsing in D afstaan om (nu) nader onderzoek te rechtvaardigen. In de CDNA-mededeling van september 2024 zijn drie soorten genoemd die potentieel in aanmerking komen voor categorie D (Sporenkievit, Geelsnavelwouw en Schildraaf). Om tot een gestructureerde en transparante aanpak te komen betreft de eerste fase het opstellen van een groslijst met soorten die voor een 'assessment' (is deze soort/dit geschikt voor plaatsing in categorie D?) in aanmerking komen. Daar gaat deze notitie over. De verwachting is dat na afronding van de onderzoeken slechts een zeer beperkt aantal soorten daadwerkelijk van categorie zal veranderen, omdat de commissie - ondanks een in Europees perspectief progressief profiel ten aanzien van vagrancy potential - in het verleden bij te veel twijfel eerder koos voor 'niet-aanvaard (op status)' dan 'aanvaard'. Om te voorkomen dat nieuwe feiten en voortschrijdend inzicht niet worden benut worden de soorten minimaal één keer per vijf jaar opnieuw tegen het licht gehouden. Soms kunnen soorten ook in één keer van E naar A verhuizen of omgekeerd.

Bij het opstellen van de lijsten is gekeken naar de status van soorten in omliggende landen en elders in het West-Palearctische gebied (Evans 1994, Haas 2012, 2017, BOU 2024, Hobbs 2024abcd), naar eerdere publicaties over soorten in Nederland die als escape worden (of werden) beschouwd maar mogelijk vagrancy potential hebben (eg, Ebels 1996, 2004) en publicaties waarin wordt ingegaan op mogelijke toekomstige dwaalgasten in het West-Palearctische gebied of vagrancy potential van soorten in bredere zin (eg, Robbins 1980, Wallace 1980, Evans 1994, Veit 2000, 2008, Thorup 2004, Jiguet, et al 2008, Lees & Gilroy 2009, Jiguet & Barbet-Massin 2013, Jones 2020, Pitcher 2021, Rouse 2021, Viles 2021, Lees & Gilroy 2022, Bozó & Csörgő 2023, Viles 2023, Birdguides 2024, Brooks 2024, Dufour et al 2024, Garcia 2024). Hierbij is het bijvoorbeeld ook relevant om te kijken naar Palearctische soorten die als dwaalgast in Zuid-Amerika en het Caribische gebied zijn vastgesteld (eg, Ebels 2002, Bencke et al 2005, Kenefick & Hayes 2006, Whittaker et al 2019, Lenrumé et al 2024). Verder kunnen ringgegevens waardevolle inzichten geven (eg, Dennis 1981, 1986, 1987, North 2020), evenals waarnemingen op schepen op de Atlantische Oceaan (eg, Durand 1963, Stabile et al 2017). In de lijst zijn alleen soorten opgenomen die in Nederland zijn vastgesteld en waarvan de documentatie geen twijfel laat over de determinatie. Soorten die vanaf 1 januari 2025 voor het eerst zijn vastgesteld (Brileider *Somateria fischeri* en Pacifische Parelduiker *Gavia pacifica* zijn niet opgenomen; de status van deze soorten wordt onderdeel van de beoordeling door de CDNA. Voor de aangegeven soorten (van E naar D?, en van A naar D?) zal per soort een analyse worden gemaakt met een voorstel tot (her)plaatsing. Per soort zal de CDNA stemmen over het voorstel (meerderheidsbesluit). Als de stemmen staken dan is het voorstel verworpen en blijft de huidige situatie (categorie A of E) gehandhaafd. (NB: Bij nieuwe soorten moet de commissie een uitspraak doen over A, D of E; bij stakende stemmen wordt de kwestie geagendeerd in de eerstkomende vergadering om tot een besluit te komen.) Het 'afwerken' van de lijsten gebeurt in stappen, met als ambitie om begin 2026 de hele lijst afgehandeld te hebben. Bij wijzigingen van de categorie van een soort zal een onderbouwing van het besluit worden gepubliceerd.

3.2 Disclaimer

Het bepalen van vagrancy potential van vogelsoorten is geen absolute wetenschap (wel/niet) maar een vorm van classificatie op de schaal van 'zeker niet' tot 'zeker wel'. Daarnaast betekent het feit dat een soort vagrancy potential heeft of wordt toegedicht niet dat deze soort ook daadwerkelijk dwaalgastengedrag vertoont – het is alleen een inschatting van mogelijkheden/waarschijnlijkheid. Elementen die relevant zijn bij het bepalen van vagrancy potential zijn bijvoorbeeld fysieke kenmerken (in staat om grote afstanden op eigen kracht af te leggen), trekafstand (lange-afstandstrekken kunnen gemakkelijker ver van de reguliere gebieden afdwalen), trekgedrag (sommige soorten kennen patronen van veel afdwalen), trekroutes (bijvoorbeeld over oceanen waar vogels sneller door storm kunnen afdwalen) en populatieontwikkelingen (bij sterke uitbreiding van broedgebieden en -aantallen neemt de kans op

afdwalen naar nieuwe gebieden toe). Het begrip 'patroon' (in tijd en ruimte) als onderdeel van het beoordelen van de status van een potentiële dwaalgast wordt vaak genoemd maar is in zichzelf al een lastig begrip. Eén van de kenmerken van een dwaalgast is immers dat het een soort is die buiten het reguliere (geografische) patroon valt. Voor bepaalde groepen dwaalgasten, zoals zangvogels uit Oost-Siberië, is er duidelijk dwaalgastpatroon (met een sterke piek in het najaar) maar dat wil niet automatisch zeggen dat soorten of gevallen die buiten dit patroon vallen per definitie 'fout' zijn. Ook op dit aspect zijn dus geen absolute criteria aan te geven om de categorie-indeling te onderbouwen. De toevoeging van categorie D betekent dat op twee grensvlakken uitspraken gedaan moeten worden, op het grensvlak aan A en D aan de ene kant en op het grensvlak van D en E aan de andere kant. Dit betekent dat geen harde afbakening is te geven van soorten die voor nader onderzoek in aanmerking (moeten) komen, zowel als het om 'upgraden' gaat (van escape/categorie E naar categorie D of A) als wanneer het om 'downgraden' gaat (verplaatsing van categorie A naar categorie D of E). Dit betekent dat er altijd discussie kan en zal zijn over de compleetheid van de lijst en er zullen in de loop van de tijd soorten bijkomen of van plek wisselen. Om zo transparant mogelijk te zijn is een lijst opgenomen van soorten die (nu) niet zijn opgenomen voor nader onderzoek. Deze lijst is theoretisch veel langer (want strekt zich uit tot alle soorten die ooit als escape zijn vastgesteld) maar is hier beperkt tot soorten die bijvoorbeeld in vroegere publicaties zijn genoemd als 'aandachtsoort'. Om nieuwe kennis en voortschrijdend inzicht een plek te geven en tunnelvisie bij de commissie(leden) te voorkomen worden de lijsten per categorie elke vijf jaar opnieuw bekeken, of eerder als daar een duidelijke aanleiding voor is.

3.3 Rol van escape-risico

Voor het bepalen van vagrancy potential speelt de status in gevangenschap geen rol. Er staan verschillende soorten in categorie A waarbij ook escapes regelmatig voorkomen. Het omgekeerde speelt wel: als een soort een extreem laag (verwaarloosbaar) escape-risico heeft (of waarbij escapes vaak te traceren zijn, zoals bij zeldzame arenden of valken), dan wordt aangenomen dat gevallen wild zijn, hoe onwaarschijnlijk de waarneming (aanvankelijk) ook lijkt, zoals Horusgierzwaluw *Apus horus*, Spaanse Keizerarend *Aquila adalberti* en Afrikaanse Woestijngrasmus *Sylvia deserti*. Bij enkele soorten die (enig) vagrancy potential hebben is het aandeel bewezen escapes (soms aangevuld met broedgevallen) zo hoog dat het 'uitfilteren' van mogelijk wilde exemplaren als ondoenlijk wordt beschouwd. Het gaat om Grote Canadese Gans *Branta canadensis* en Kokardezaagbek *Lophodytes cucullatus* (beide soorten horen vanwege hun broedstatus mogelijk beter in categorie C). Ook Rosse Stekelstaart *Oxyura jamaicensis* en Carolina-eend *Aix sponsa* horen vermoedelijk in deze categorie thuis. Ook bij C-soorten als Nijlgans *Alopochen aegyptiaca* en Rotsduif *Columba livia* is het ondoenlijk om mogelijke wilde dwaalgasten te isoleren, nog los van de vraag of deze soorten voldoende vagrancy potential hebben. Enkele soorten die in andere Europese landen een niet-wilde status hebben (categorie C of lopende herintroductie) komen op dit moment niet voor categorie D in aanmerking (voorbeelden: Heilige Ibis *Threskiornis aethiopicus* en Heremietibis *Geronticus eremita*). Lammergier *Gypateus barbatus* is een bijzonder casus: het is een wilde broedvogel in Europa maar de populatie in de Alpen - waar alle aan de hand van ringen en/of markeringen traceerbare exemplaren die in Nederland zijn vastgesteld vandaan komen - is geherintroduceerd en wordt nog steeds aangevuld, hoewel de populatie inmiddels waarschijnlijk 'self sustaining' is. Zolang de populatie nog niet als (voldoende) self sustaining wordt beschouwd (en dus als potentieel categorie A) past Lammergier waarschijnlijk het beste in categorie D, hoewel in het verleden (voor de herintroducties) ook al dwaalgasten in Midden-Europa opdoken. Sommige landen in Europa hanteren een fijnmazig systeem van subcategorieën onder C en D om met bijzondere situaties om te gaan maar dat wil de CDNA vermijden: eenvoud, helderheid en het beperken van te veel 'begrenzingsvraagstukken' zijn leidend. Soorten waarvan tot nu toe alleen bewezen (of sterk verdachte) escapes in Nederland zijn vastgesteld (voorbeelden: Rùppells Gier *Gyps rueppelli*, Amerikaanse Zeearend *Haliaeetus leucocephalus* en Blauwe Ekster *Cyanopica cooki*) zijn vooralsnog opgenomen in de lijst 'niet te onderzoeken' maar kunnen verschuiven wanneer er een niet-verdachte

vogel opduikt of een vogel waarvan een wilde herkomst zeer geloofwaardig is (bijvoorbeeld een Rüppells Gier in een grote groep Vale Gieren *G fulvus*, zeker als er één of meer geringde gieren uit Spanje van de groep deel uitmaken).

Bij de beoordeling van individuele gevallen van soorten die voor categorie D in aanmerking komen of daar reeds in geplaatst zijn, blijft een oordeel over de status per geval belangrijk. Net als bij soorten die in categorie A staan kan een individueel geval een bewezen (bijvoorbeeld op basis van ringen) of vermoedelijke (bijvoorbeeld op basis van staat van het verkenkleed, locatie en/of gedrag) escape zijn, en dit geldt zeker ook voor (gevallen van) soorten in categorie D.

3.4 Ship-assisted vagrancy

De mogelijke verplaatsing per schip speelt geen rol bij de discussie over welke soorten in categorie D thuishoren. Voor ship-assisted vagrancy gelden de afspraken zoals vastgelegd of vast te leggen in het Handboek CDNA (www.dutchavifauna.nl/handboek). Een soort met een zeer laag vagrancy potential die na langdurig verblijf aan boord per schip arriveert (voorbeeld: Kaapverdische Mussen *Passer iagoensis* in Hansweert, Zeeland) heeft niet opeens vagrancy potential. En omgekeerd: soorten die vagrancy potential hebben maar op basis van locatie mogelijk (maar niet bewezen) gebruik hebben gemaakt van een stuk of stukje 'ship-assistance' (voorbeeld: Spaanse Mussen *P hispaniolensis* in de Eemshaven, Groningen) verliezen hierdoor niet hun vagrancy potential en zijn potentieel aanvaardbaar voor categorie A.

3.5 Hybriden

Hybriden waarbij ten minste één oudersoort een beoordeeltaxon is worden beoordeeld door de commissie vormen onderdeel van de Nederlandse avifaunistische lijst (categorie A) maar zijn niet telbaar als 'soort' voor het totaal van de Nederlandse lijst. Bij invoering van de nieuwe categorieën is denkbaar dat er hybriden moeten worden beoordeeld waarvan één oudersoort in categorie E of D is geplaatst. In zulke gevallen krijgt maakt de commissie een beoordeling van de status. Het ligt voor de hand dat de 'laagste' (minst wilde) categorie dan bepalend is voor de status van de hybride maar er kunnen uitzonderingen zijn; zo zal een hybride Pimpelmees x Azuurmees *Cyanistes caeruleus* x *cyanus* ('Pleskes Mees') waarschijnlijk meer kans maken op plaatsing of continuering in categorie dan ene Azuurmees *C cyanus*. Overigens worden veel vermoedelijke hybriden niet aanvaard omdat zonder DNA-analyse vaak geen zekerheid is te geven over de beide oudersoorten; de commissie aanvaard slecht een beperkt aantal (relatief frequent voorkomende) hybriden ook zonder genetisch bewijs; voorbeelden zijn Ringsnaveleend x Kuifeend *Aythya collaris* x *fuligula* en Schreeuwarend x Bastaardarend *Clanga pomarina* x *clanga*.

3.6 Soortenlijst

Als vertrekpunt voor de lijst van soorten die voor categorie D in aanmerking komen zijn de twee publicaties van Ebels (1996, 2004) gebruikt, aangevuld met waarnemingen van de afgelopen c 20 jaar. Voor een overzicht van alle in Nederland waargenomen vogelsoorten inclusief (vermoedelijke) escapes (exoten), zie: <https://waarneming.nl/species/>.

3.7 Te onderzoeken voor mogelijke wisseling van 'Niet-aanvaard (op status)' naar D

Deze soorten zijn in Nederland vastgesteld en worden meestal als escape beschouwd maar staan in sommige West-Palearctische landen op de A-lijst en/of hebben mogelijk voldoende vagrancy potential om in categorie D te worden opgenomen.

• IJslandse Brilduiker / Barrow's Goldeneye	<i>Bucephala islandica</i>
• Kaneeltaling / Cinnamon Teal	<i>Spatula cyanoptera</i>
• Kleine Flamingo / Lesser Flamingo	<i>Phoeniconaias minor</i>

• Palmtortel / Laughing Dove	<i>Streptopelia senegalensis</i>
• Maskerduif / Namaqua Dove	<i>Oena capensis</i>
• Grijskoppurperkoet / Grey-headed Swamphen	<i>Porphyrio poliocephalus</i>
• Kleine Pelikaan / Pink-backed Pelican	<i>Pelecanus rufescens</i>
• Sporenkievit / Spur-winged Lapwing	<i>Vanellus spinosus</i>
• Herdersplevier / Kittlitz's Plover	<i>Anarhynchus pecuarius</i>
• Lammergier / Bearded Vulture	<i>Gypaetus barbatus</i>
• Witbandzeearend / Pallas's Fish Eagle	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>
• Geelsnavelwouw / Yellow-billed Kite	<i>Milvus aegyptius</i>
• Amerikaanse Torenvalk / American Kestrel	<i>Falco sparverius</i>
• Schildraaf / Pied Crow	<i>Corvus albus</i>
• Japanse Pestvogel / Japanes Waxwing	<i>Bombycilla japonensis</i>
• Grauwe Bulbul / Common Bulbul	<i>Pycnonotus barbatus</i>
• Grijze Spreeuw / White-cheeked Starling	<i>Spodiospar cineraceus</i>
• Witkruintapuit / White-crowned Wheatear	<i>Oenanthe leucopyga</i>
• Mandarijnspreeuw / White-shouldered Starling	<i>Sturnia sinensis</i>
• Bruinruggoudmus / Sudan Golden Sparrow	<i>Passer luteus</i>
• Vale Woestijnvink / Desert Finch	<i>Rhodospiza obsoleta</i>
• Langstaartroodmus / Siberian Long-tailed Rosefinch	<i>Carpodacus sibiricus</i>
• Chinese Groenling / Oriental Greenfinch	<i>Chloris sinica</i>
• Roodvoorhoofdkanarie / Red-fronted Serin	<i>Serinus pusillus</i>
• Pallas' Roodmus / Pallas's Rosefinch	<i>Carpodacus roseus</i>
• Weidegors / Meadow Bunting	<i>Emberiza cioides</i>
• Huisgors / House Bunting	<i>Emberiza sahari</i>
• Geelkeelgors / Yellow-throated Bunting	<i>Emberiza elegans</i>
• Lazuligors / Lazuli Bunting	<i>Passerina amoena</i>
• Witkruingors / White-crowned Sparrow	<i>Zonotrichia leucophrys</i>
• Epauletspreeuw / Red-winged Blackbird	<i>Agelaius phoeniceus</i>

3.8 Te onderzoeken voor mogelijke wisseling van 'Aanvaard' naar D

Van onderstaande soorten is in publicaties, in discussies op internetfora of bij de behandeling door dwaalgastencommissies buiten Nederland aangegeven dat die mogelijk onvoldoende vagrancy potential hebben om in categorie A geplaatst te worden en mogelijk beter te plaatsen zijn in categorie D. Deze lijst is niet compleet, en omvat in feite alle dwaalgasten op de Nederlandse lijst. Met name bij eenden en Nearctische zangvogels kan de lat bij een strengere selectie nog een stuk hoger worden gelegd om als 'potentieel wild' te kunnen worden beschouwd.

• Witkopeend / White-headed Duck	<i>Oxyura leucocephala</i>
• Kleine Canadese Gans / Cackling Goose	<i>Branta hutchinsii</i>
• Harlekijneend / Harlequin Duck	<i>Histrionicus histrionicus</i>
• Buffelkopeend / Bufflehead	<i>Bucephala albeola</i>
• Marmereend / Marbled Duck	<i>Marmaronetta angustirostris</i>
• Grote Tafeleend / Canvasback	<i>Aythya valisineria</i>
• Amerikaanse Tafeleend / Redhead	<i>Aythya americana</i>
• Purperkoet / Western Swamphen	<i>Porphyrio porphyrio</i>
• Roze Pelikaan / White Pelican	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
• Kroeskoppelikaan / Dalmatian Pelican	<i>Pelecanus crispus</i>
• Groene Reiger / Green Heron	<i>Butorides virescens</i>
• Jufferkraanvogel / Demoiselle Crane	<i>Grus virgo</i>
• Indische Kievit / Red-wattled Lapwing	<i>Vanellus indicus</i>

- Grijskopkievit / Grey-headed Lapwing
- Monniksgier / Cinereous Vulture
- Spotlijster / Northern Mockingbird
- Daurische Spreeuw / Daurian Starling
- Afrikaanse Vink / African Chaffinch
- Bruinkopgors / Red-headed Bunting
- Rosse Gors / Chestnut Bunting
- Cassairjunco / Cassiar Junco
- Indigogors / Indigo Bunting
- Geelkoptroepiaal / Yellow-headed Blackbird
- Glanstroepiaal / Common Grackle

Vanellus cinereus
Aegyptius monachus
Mimus polyglottos
Agropsar sturninus
Fringilla spodiogenys
Emberiza bruniceps
Emberiza rutila
Junco hyemalis cismontanus
Passerina cyanea
Xanthocephalus xanthocephalus
Quiscalus quiscula

3.9 Niet nader te onderzoeken (categorie E)

Van onderstaande soorten die in Nederland zijn vastgesteld wordt op dit moment het vagrancy potential als zodanig laag/afwezig ingeschat dat nader onderzoek niet nodig is; deze soorten blijven dus in categorie E, samen met alle soorten die hieronder niet genoemd zijn omdat er geen discussie is over de status (bijvoorbeeld: papegaaien). Enkele van onderstaande soorten zijn wel als vermoedelijke wilde dwaalgasten vastgesteld aan de uiterste randen van het West-Palearctische gebied. Ook soorten waarvan zo veel escapes zijn vastgesteld dat eventuele wilde exemplaren niet meer te 'filteren' zijn staan in deze lijst.

- Rosse Fluiteend / Fulvous Whistling Duck
- Trompetzwaan / Trumpeter Swan
- Keizergans / Emperor Goose
- Kokardezaagbek / Hooded Merganser
- Rosse Stekelstaart / Ruddy Duck
- Carolina-eend / Wood Duck
- Japanse Kwartel / Japanese Quail
- Smaragdpuurperkoet / African Swampphen
- Afrikaanse Gaper / African Openbill
- Afrikaanse Maraboe / Marabou Stork
- Afrikaanse Nimmerzat / Yellow-billed Stork
- Abdims Ooievaar / Abdim's Stork
- Witte Ibis / White Ibis
- Heilige Ibis / African Sacred Ibis
- Heremietibis / Northern Bald Ibis
- Krokodilwachter / Egyptian Plover
- Smidsplevier / Blacksmith Plover
- Zwarte Gier / Black Vulture
- Roodkopgier / Turkey Vulture
- Rüppells Gier / Rüppell's Vulture
- Stellers Zeearend / Steller's Sea Eagle
- Amerikaanse Zeearend / Bald Eagle
- Rosse Ruigpootbuizerd / Ferruginous Hawk
- Amerikaanse Oehoe / Great Horned Owl
- Zijdespreeuw / Red-billed Starling
- Pagodespreeuw / Brahminy Starling
- Zwartborstlijster / Black-breasted Thrush
- Zwartkaplijster / Japanese Thrush
- Tuinlijster / Grey-backed Thrush

Dendrocygna bicolor
Cygnus buccinator
Anser canagicus
Lophodytes cucullatus
Oxyura jamaicensis
Aix sponsa
Coturnix japonica
Porphyrio madagascariensis
Anastomus lamelligerus
Leptoptilos crumenifer
Mycteria ibis
Ciconia abdimii
Eudocimus albus
Threskiornis aethiopicus
Geronticus eremita
Pluvianus aegyptius
Vanellus armatus
Coragyps atratus
Cathartes aura
Gyps rueppelli
Haliaeetus pelagicus
Haliaeetus leucocephalus
Buteo regalis
Bubo virginianus
Spodiospar sericeus
Sturnia pagodarum
Turdus dissimilis
Turdus cardis
Turdus hortulorum

• Kastanjelijster / Chestnut Thrush	<i>Turdus rubrocanus</i>
• Roodbekwever / Red-billed Quelea	<i>Quelea quelea</i>
• Witvleugeldikbek / Chinese Grosbeak	<i>Eophona migratoria</i>
• Maskerdikbek / Japanese Grosbeak	<i>Eophona personata</i>
• Mexicaanse Roodmus / House Finch	<i>Haemorhous mexicanus</i>
• Rode Kardinaal / Red Cardinal	<i>Cardinalis cardinalis</i>

3.10 Beslisboom plaatsing soorten in categorieën

Om de besluitvorming over de status van soorten en gevallen gestructureerd te laten verlopen en te waarborgen dat besluiten onderbouwd worden genomen, is onderstaande beslisboom opgezet. De volgorde is dat eerst categorie C wordt afgezonderd (**vraag 1**). Voor een efficiënt beslisproces is het belangrijk om daarna de besluitvorming voor categorie E eerst laten plaatsvinden, want alles wat vooraf in categorie E kan worden geplaatst scheelt werk en discussie voor categorie A/B en D. Hiermee wordt ook gestimuleerd dat plaatsing in E wordt gemotiveerd (**vraag 2-4**). Het is logisch dat deze vragen eerst worden beantwoord omdat die uitgaan van de onmogelijkheid van natuurlijke verspreiding. Vervolgens wordt een inschatting gevraagd van het aantal niet-wilde (a) en (potentieel) wilde exemplaren (b). De commissie moet inzichtelijk maken welke verhouding tussen a en b gewenst is om de lijn te volgen dat het om zoveel escapes moet gaan dat uitfilteren 'ondoenlijk' is. Soorten waarvoor een dergelijke verhouding niet kan worden vastgesteld, worden individueel beoordeeld. Daarbij is het uitgangspunt dat voor alle soorten (die dan nog overgebleven zijn) geldt dat ze potentieel wild zijn *tenzij* er duidelijk aanwijzingen zijn voor niet-wildheid. Factoren die kunnen duiden op niet-wildheid moeten specifiek gelden voor dát individuele geval. Denk daarbij bijvoorbeeld aan kweekringen, riempjes, aanwijzingen voor leewieken, sterk afwijkend gedrag, (zeer) ongebruikelijke tijd van het jaar of ongebruikelijke locatie. Dat wijkt verder niet zoveel af van de oude beoordeling van aanvaarden of niet aanvaarden. Ten aanzien van de soorten waarvoor omgekeerde bewijslast geldt, kan ook binnen deze categorie worden beoordeeld of er voldoende informatie beschikbaar is waarmee deze bewijslast kan worden beoordeeld

De afwezigheid van gegevens die sterk duiden op niet-wildheid levert als resultaat dat de soort categorie E 'overleeft' en dan betreft het dus een soort waarvan de commissie het niet onmogelijk acht dat die Nederland op natuurlijke wijze en op eigen kracht kan bereiken en waarvan er ook niet zoveel ontsnapte exemplaren zijn vastgesteld dat het zeer waarschijnlijk is dat het individuele geval eveneens ontsnapt is. Op deze wijze blijft er een groep soorten over waarbij de commissie alleen nog zal beoordelen of die soort in categorie A/B of D valt (**vraag 5-6**). De kern van deze stap is dat de commissie actief beoordeelt of een soort in categorie D thuishoort of niet. Immers zal plaatsing in categorie A veel minder tot discussie leiden dan plaatsing in categorie D. Zodoende wordt de commissie bij deze wijze van beslissen gestimuleerd om te motiveren waarom plaatsing in categorie D gepast is. Zo wordt ook tegemoet gekomen aan het idee dat de commissie vrijwel nooit 100% zeker kan verklaren dat een soort wild is. De commissie kan slechts die soorten van categorie A uitsluiten waarvan het voldoende aanwijzingen heeft voor niet-wildheid. Dit komt ook tegemoet aan de gedachte dat het grotere negatieve gevolgen kan hebben voor een soort om niet-wild te verklaard te worden dan wild. Bij niet-wildheid ligt dan ook het zwaartepunt van de motivering. Vraag 5 is de enige waarbij een ontkennend antwoord leidt tot het ophouden van het beslismodel. Als een soort in categorie A/B zit dan is het immers klaar. Soorten die na vraag 5 nog niet klaar zijn krijgen een finale beoordeling om de plaatsing in categorie A/B of categorie D te bepalen.

1. **Betreft het een soort van oorspronkelijk niet-wilde herkomst van een in Nederland stabiele (self-sustaining) broedpopulatie én er kan op onderbouwde wijze worden vastgesteld of aangenomen dat de vogel uit deze populatie afkomstig is?**

Bij een bevestigend antwoord gaat deze soort in categorie C. Bij een ontkennend antwoord, ga door naar vraag 2.

2. Wordt op basis van soort specifieke kenmerken (bijvoorbeeld geografische verspreiding, lichaamsbouw, bekende verspreiding) het onmogelijk geacht dat de soort op natuurlijke wijze en op eigen kracht Nederland kan bereiken?

Bij een bevestigend antwoord gaan alle gevallen van deze soort in categorie E. Bij een ontkennend antwoord, ga door naar vraag 3.

3. Wordt op basis van het aantal (bewezen of zeer vermoedelijk) ontsnapte exemplaren in verhouding tot het aantal (bewezen of zeer vermoedelijk) wilde exemplaren het voor deze soort zeer onwaarschijnlijk geacht dat de soort op natuurlijke wijze en op eigen kracht Nederland heeft bereikt? Factoren die bij deze beslissing van belang zijn:

- Een inschatting van het aantal ontsnapte vogels in Nederland (of een andere relevant geachte regio) op het moment van beslissen, zo nodig in een historische context
- Een inschatting van het aantal onverdachte gevallen in een Nederland (of een andere relevante geachte regio) op het moment van beslissen;
- De afwezigheid van gegevens die voor een specifieke vogel het zeer waarschijnlijk maken dat deze vogel van wilde herkomst is.

Bij een bevestigend antwoord gaan alle gevallen van deze soort in categorie E. Bij een ontkennend antwoord, ga door naar vraag 4. Uitzonderingen worden slechts op individuele basis gemaakt en hebben geen gevolgen voor andere exemplaren/gevallen van die soort.

4. Wordt op basis van gegevens sterk getwijfeld aan de natuurlijke herkomst van het individueel te beoordelen geval of voldoet de soort niet aan de voor die soort ingestelde omgekeerde bewijslast?

Bij een bevestigend antwoord gaat het beoordeelde geval in categorie E. Bij een ontkennend antwoord, ga door naar vraag 5.

5. Wordt het waarschijnlijk geacht dat de soort Nederland op natuurlijke wijze en op eigen kracht bereikt heeft omdat van de soort eerder een wild geachte vogel binnen een relevante regio is vastgesteld?

Bij een bevestigend antwoord gaat de soort in categorie A. Bij een ontkennend antwoord, ga door naar vraag 6.

6. Wordt het zeer waarschijnlijk geacht dat de vogel van wilde herkomst afkomstig is, omdat:

- De vogelsoort in gevangenschap zeer lastig of onmogelijk kan worden gehouden of voor zover bekend überhaupt niet in gevangenschap wordt gehouden? (en/of)
- Verwacht mag worden dat ontsnappingen altijd zijn geregistreerd gelet op de bijzondere status van die vogel in gevangenschap? (en/of)
- De vogel een ring of zender draagt die in het natuurlijk verspreidingsgebied is aangebracht (voorbeeld Ross' Gans)? (en/of)
- De vogel bepaald gedrag vertoont dat zeer sterk duidt op wilde afkomst van de vogel (denk bijvoorbeeld aan het aangetoonde trekgedrag van de eerste Indische Kievit of het meevliegen van een Rüppels Gier in een groep Vale Gieren)? (en/of)
- Er andere zaken zijn geconstateerd die sterk duiden op een wilde afkomst van de vogel?

Bij een bevestigend antwoord gaat de soort in categorie A. Bij ontkennend gaat de soort definitief in categorie D. Vervolgens kunnen gevallen van deze soort alleen nog maar in categorie E of categorie D belanden.

4 Actualisaties

Minimaal één keer in de vijf jaar wordt categorie D door de commissie geactualiseerd en wordt bepaald of de soorten die in categorie D zijn geplaatst daar nog steeds thuishoren, en of soorten uit categorie A of E heroverwogen moeten worden voor plaatsing in categorie D. Dit betekent dat de eerstvolgende actualisatie uiterlijk eind 2030 dient plaats te vinden. Actualisatie van één of meer soorten kan ook eerder plaatsvinden als daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld omdat de status van een soort in een voor de statusbepaling relevante regio is gewijzigd of omdat er nieuwe gevallen zijn die een ander licht op eerdere afwegingen werpen.

Verwijzingen

- Bencke, G A, Ott, P, Moreno, I B, Tavares, M & Caon, G 2005. Old World birds new to the Brazilian territory recorded in the Archipelago of São Pedro and São Paulo, equatorial Atlantic Ocean. *Ararajuba* 13:126-129.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland. *Avifauna van Nederland* 1. Eerste en tweede druk. Haarlem.
- Bozó, L & Csörgő, T 2023. Causes of vagrancy of North Asian passerines in western Europe. *Ibis* 166: 5–22.
- Birdguides 2024. Colonists and vagrants in Iberia: the northward shift of African birds. Website: www.birdguides.com/articles/western-palearctic/colonists-and-vagrants-in-iberia-the-northward-shift-of-african-birds/.
- British Ornithologists' Union (BOU) 2024. Category D species. Website: <https://bou.org.uk/british-list/category-d-species/>.
- Brooks, W E 2024. Offshore vagrancy in passerines is predicted by season, wind-drift, and species characteristics. *Movement Ecol* 12: 1-12.
- Dennis, J V 1981. A summary of banded North American birds encountered in Europe. *North Amer Bird Bander* 6: 88-96.
- Dennis, J V 1986. European encounters of birds ringed in North America. *Dutch Birding* 82: 41-44.
- Dennis, J V 1987. Additional recoveries of banded North American birds in Europe. *North Amer Bird Bander* 12: 11-12.
- Dufour, P, Lees, A C, Gilroy J & Crochet, P-A 2024. The overlooked importance of vagrancy in ecology and evolution. *Trends Ecol Evol* 39:19-22.
- Durand, A L 1963. A remarkable fall of American land-birds on the 'Mauretania', New York to Southampton, October 1962. *Br Birds* 56: 157-164.
- Ebels, E B 1996. Records of probable escapes in the Netherlands. *Dutch Birding* 18: 75-78.
- Ebels, E B 2002. Transatlantic vagrancy of Palearctic species to the Caribbean region. *Dutch Birding* 24: 202-209.
- Ebels, E B 2004. Probable escapes in the Netherlands: part 2. *Dutch Birding* 26: 305-314.
- Evans, L G R 1994. *Rare birds in Britain 1800-1990*. Little Chalfont.
- Garcia, E 2024. African birds in Iberia: recent colonists, potential colonists and vagrants. *Ardeola* 71: 195-228.
- Haas, M 2012. *Extremely rare birds in the Western Palearctic*. Barcelona.
- Haas, M 2017. *Extremely rare birds in the Western Palearctic: update 2009-16*. *Dutch Birding* 39: 145-182.
- Haas, M, Crochet, P-A, Groot Koerkamp, G, Arkhipov, V Y & Loskot, V M 2013. Occurrence of Pallas's Rosefinch in the Western Palearctic. *Dutch Birding* 35: 169-179.
- Herroelen, P 1993. Ontsnapte vogelsoorten op Nederlandse lijst? *Dutch Birding* 15: 70-71.
- Hobbs, J 2024a. A list of Nearctic passerines recorded in the Western Palearctic. Version 4.0. Website: www.dutchbirding.nl/static/references/nearcticPassersWP-v4.0.pdf.
- Hobbs, J 2024b. First records for the Western Palearctic 1800 to 2022. Version 1.0. Website: www.dutchbirding.nl/static/references/FirstWP-1800-2022-1.0.pdf.
- Hobbs, J 2024c. A list of birding references - passerines. Website: www.dutchbirding.nl/static/references/BirdingReferences-Passerines-v.1.8.pdf.
- Hobbs, J 2024d. A list of birding references – non-passerines. Website: www.dutchbirding.nl/static/references/BirdingReferences-NonPasserines-v.1.8.pdf.

- Jiguet, F, Doxa, A & Robert, A 2008. The origin of out-of-range pelicans in Europe: wild bird dispersal or zoo escapes? *Ibis* 150: 606-618.
- Jiguet, F & Barbet-Massin, M 2013. Climate change and rates of vagrancy of Siberian bird species to Europe. *Ibis* 155: 194-198.
- Jones, J 2020. What next from the West? Website: www.birdguides.com/articles/rare-birds/what-next-from-the-west/.
- Kenefick, M & Hayes, F E 2006. Trans-Atlantic vagrancy of Palearctic birds in Trinidad and Tobago. *J Carib Ornithol* 19: 61-72.
- Lees, A & Gilroy 2009. Vagrancy mechanisms in passerines and near-passerines. In: Slack, R 2009. *Rare birds where and when. An analysis of status & distribution in Britain and Ireland 1: sandgrouse to New World orioles.* York, p 1-23.
- Lees, A & Gilroy, J 2022. *Vagrancy in birds.* London.
- Lensink, R, Ottens, G & van der Have, T 2013. Vreemde vogels in de Nederlandse vogelbevolking: een verhaal van vestiging en uitbreiding. *Limosa* 86: 49-67.
- Lenrumé, P, Claessens, O, d'Orchymont, Q, Bertus, V, Cantaloube, G, Tostain, O, Epelboin, L, Kelle, L, Foxonet, H & Wiegiers, J N 2024. Transatlantic vagrancy in northern South America: eight Old World bird taxa new to French Guiana. *Bull Br Ornithol Club* 144:132-149.
- North, M R 2020. Significant recoveries of banded birds. *North Am Bird Bander* 45: 130-134.
- Oreel, G J 1980. Dutch Birding Association Checklist 1 & 2. *Dutch Birding* 2: 41-47, 82-104.
- Pitcher, L 2021. Predicting Nearctic vagrants in autumn. Website: www.birdguides.com/articles/rare-birds/predicting-nearctic-passerines-in-autumn/.
- Robbins, C S 1980. Predictions of future Nearctic landbird vagrants to Europe. *Br Birds* 73: 448-457.
- Rouse, D 2021. Time to reconsider: part II. Website: www.birdguides.com/articles/rare-birds/time-to-reconsider-part-ii/.
- Slack, R 2009. *Rare birds where and when. An analysis of status and distribution in Britain and Ireland. 1: sandgrouse to New World orioles.* York.
- van Spanje, T M, Meek H & Ebels, E B 1996. Langstaartroodmussen bij Zandvoort in oktober 1991 en op Terschelling in mei 1993. *Dutch Birding* 18: 305-307.
- Stabile, F A, Watkins-Colwell, G J, Moore, J A, Vecchione, M & Burt, E H 2017. Observations of passerines and a falcon from a research vessel in the western North Atlantic Ocean. *Wilson J Ornithol* 129: 349-353.
- Thorup, K 2004. Reverse migration as a cause of vagrancy. *Bird Study* 51: 228-238.
- Tonelli, B A, Youngflesh, C & Tingley, M W 2023. Geomagnetic disturbance associated with increased vagrancy in migratory landbirds. *Scientific Rep* 13: 414-425.
- Veit, R R 2000. Vagrants as the expanding fringe of a growing population. *Auk* 117: 242-246.
- Veit, R R 2008. Why expect clusters of vagrants? *Bird Observer* 36: 213-217.
- Viles, S 2021. Time to reconsider: part I. Website: www.birdguides.com/articles/rare-birds/time-to-reconsider-part-i/.
- Viles, S 2023. Grackles in the Western Palearctic. Website: www.birdguides.com/articles/western-palearctic/grackles-in-the-western-palearctic/.
- Wallace, D I M 1980. Possible future Palaearctic passerine vagrants to Britain. *Br Birds* 73: 388-397.
- Whittaker, A W, Ferreira da Silva, J P, Lucio, B & Kirwan, G M 2019. Old World vagrants on Fernando de Noronha, including two additions to the Brazilian avifauna, and predictions for potential future Palearctic vagrants. *Bull Br Ornithol Club* 139: 189-204.

Noot over taxonomie en naamgeving

Voor taxonomie, volgorde en naamgeving volgt de CDNA de beslissingen van de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) en worden de volgende overzichten aangehouden: Dutch Birding-vogelnamen door A B van den Berg (2008, Amsterdam; online update 2024, www.dutchavifauna.nl/wpvogelnamen; taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse namen van West-Palearctische vogels); en IOC world bird list 14.2 door F Gill, D Donsker & P Rasmussen (2024, www.worldbirdnames.org; taxonomie en wetenschappelijke, Engelse en Nederlandse namen van overige vogels in de wereld; Nederlandse namen door P Vercruijssse en A J van Loon).

Colofon

Opsteller: Enno Ebels (voorzitter CDNA), in samenspraak met overige commissieleden

Datum: 12 juli 2025

Status: definitieve versie na verwerking van tweede ronde feedback van reviewteam